OBSAH

BAJKAL *1990*

1. Bajkal z ohně zrozený *15*
2. Jak to všechno začalo a pak „nikam nejedem!“ *18*
3. Irkutsk a také, jak se nám Athi zamilovala *21*
4. Vasilij, zdivočelý dobytek a medvědí past *24*
5. Izbušky a Sergej vypráví *27*
6. Kačergat a jak se jezdí na koni v minus 30 °C..... *31*
7. Brizganie na pagodu a Buchta Peščanaja *36*
8. Nado kulturno vlamať a jak správně močit na Bajkale..... *41*
9. Buguldějka a trochu politiky *43*
10. Martin v trhlině, Buchta Ája, operace nohy *45*
11. Sachjurta - jsme v cíli *49*
12. Sarma, Kurma a výbuch v chalupě *51*
13. A nebuď přísný, Petře *56*

POLÁRNÍ URAL *2007*

1. Tak snad, abys raději vypadl! 60
2. Polární Ural 63
3. Hora Pajer aneb Julius von Payer 65
4. Čum 66
5. Testování a jedeme (platzkartou) 69
6. Výstup na Pajer a žena v klíně 74
7. Andělé strážní 75
8. Vracíme se 80
9. Tragédie Djatlovovy výpravy 82
10. Návrat k železnici 85
11. Jak děvočka zabalela cholodom a odšpuntování 87

SAJANY *2008*

1. Chytil jsem „rusáka“ 94
2. Pane Bože, dej mi sílu, Šumak 96
3. (Ne)prameny Šumaku 105
4. Návrat zpět 108
5. Co na závěr - snad Lenina? (s básničkou?) 109

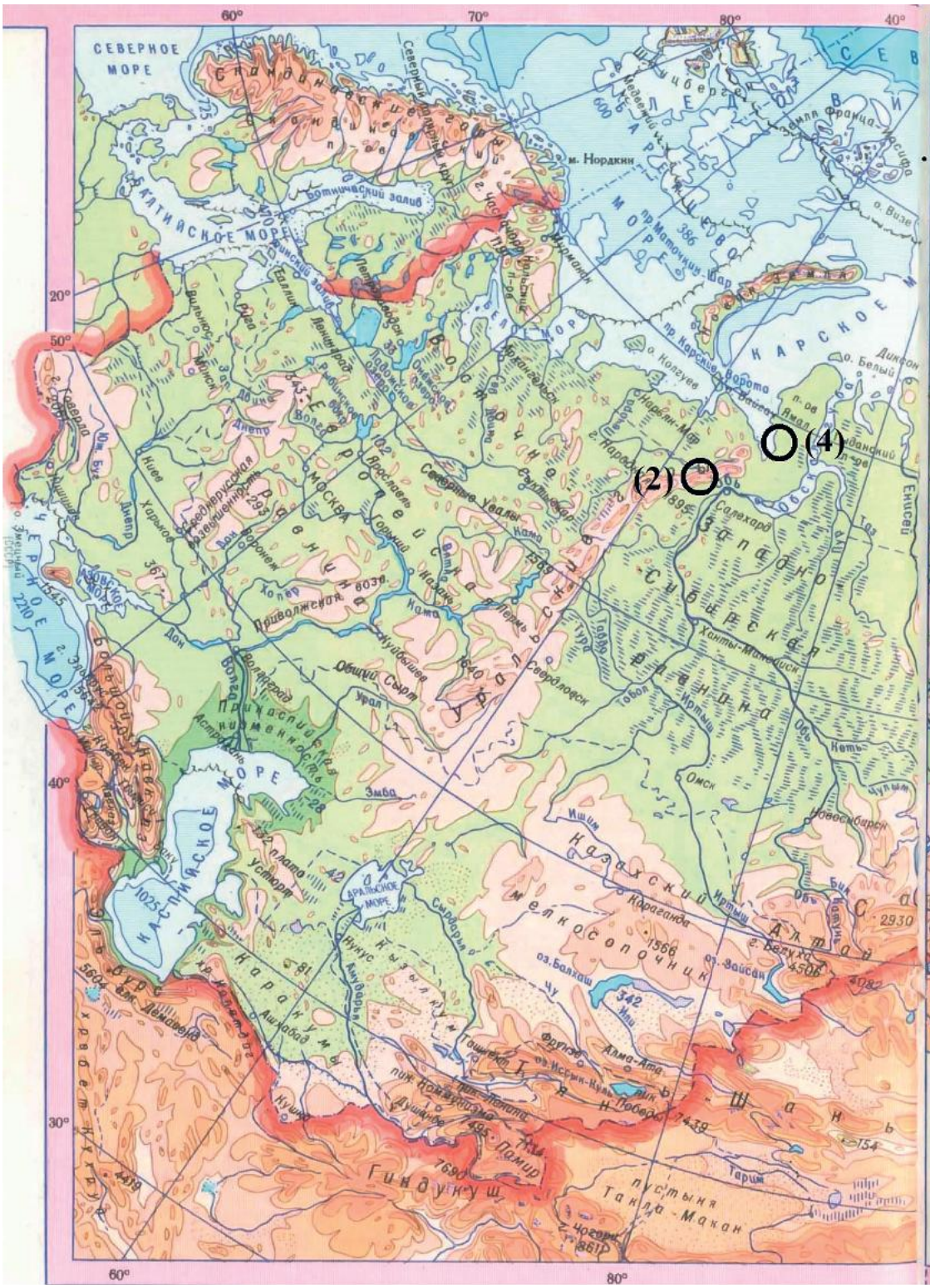
KARSKÉ MOŘE *2009*

1. Zdál se mi sen (o poslední pouti) 114
2. Polární střela, kouzlo platzkarty 116
3. Vorkuta, Vorkutlag 119
4. Labytnangi, Kosťa a úřadování 121
5. Jamal, plyn a Něnci 127
6. Rozjezd Chralov, mamutík Ljuba - posel minulosti 131
7. Konečně moře, zdál se mi sen (opět) 135
8. Bezednost tundry, Num - Bůh Vyššího světa 141
9. Faktorie Laborovaja 147
10. Opět Salechard, stavba 501, 503 152
11. A co zase básničku? 157

KOLYMA *2010*

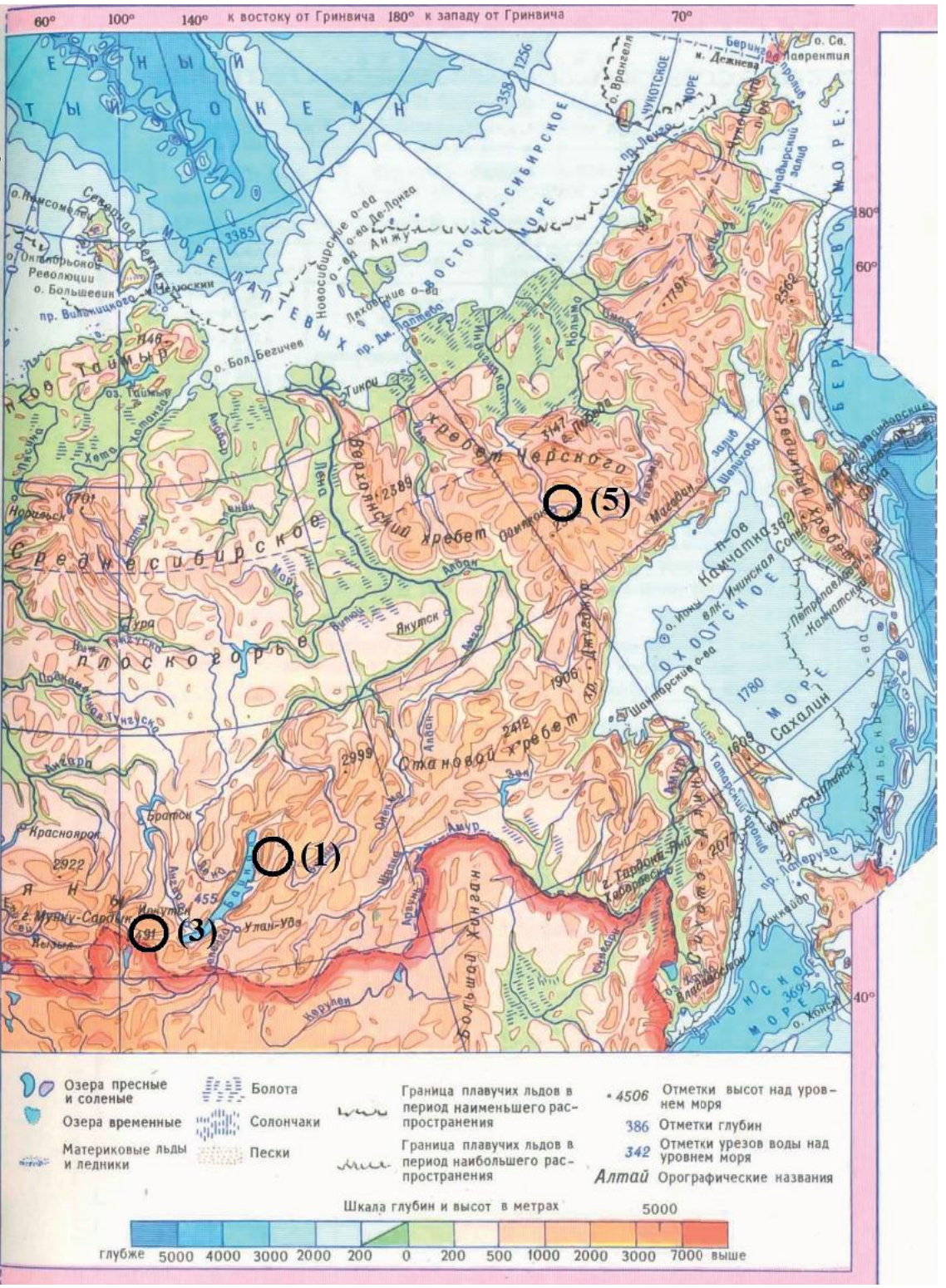
1. Co to je Kolyma a Ahmed má hlad 163
2. Proč si cestou do Jakutie neodskočit do Frankfurtu? 166
3. Nechceš bony? A jak jsem se skoro zamiloval 167
4. Jakutie, plán cesty 170
5. Řeka Lena, Cesta kostí a psychologie stopu 174
6. Ojmjakon, aneb „Voda, nad kterou kachny nezmrznou“..... 182
7. Návrat do Kjubjume 193
8. Usť-Něra - smutná píseň Severu 195
9. Dál na východ 197
10. Jak (ne)dojít (od severu) do Butygyčagu 199
11. Míříme do Palatky, opět stopem 203
12. Madaun, jsme v televizi a Dolina smrti 205
13. Usť-Omčug, Voloďa, hroudy zlata a Růženka 210
14. Butygyčag - místo, kde jeleni ztrácejí chlupy 215
15. Dost bylo Bq - pryč odsud, do Magadanu, domů 226

CESTY NA VÝCHOD

1. díl

(1) Bajkal 1990, (2) Polární Ural 2007, (3) Sajany 2008,
(4) Karské moře 2009, (5) Kolyma 2010

(1) **BAJKAL**
1990

(2) **POLÁRNÍ URAL**
2007

(3) **SAJANY**
2008

(4) **KARSKÉ MOŘE**
2009

(5) **KOLYMA**
2010

Komunisté mi v roce 1983 usnadnili nelehké rozhodování,
jak nakládat s dovolenou.

Bylo mi sděleno:

„Chceš jet k moři, nebo snad do Alp
a nebo snad do Saského Švýcarska - tam u vás za humny?
Ne, ne - nikam nepojedeš!
Není v zájmu republiky, abys kamkoliv a kdykoliv vycestoval.“

Odebrali mi dva pasy. Jeden zelený do celého světa a druhý šedivý jen do tehdejší Jugoslávie. Právě tam, do Julských Alp, jsem měl namířeno. Chystal jsem se s parťákem na horolezecký výstup Bonattiho pilířem na Jalovec. Svědomitě jsme doma s Tondou trénovali. Dali jsme si tehdy za cíl, že v rámci přípravy během víkendu vylezeme 100 cest na pískovcové věže v Tiských stěnách. A skutečně jsme to od pátečního odpoledne do neděle naplnili. Od věže k věži s námi běhala Tondova Helenka a do notesu zapisovala zdolané cesty včetně data a času. Ještě ho mám schovaný, včetně krvavých razítek od mých poničených prstů.

V den odjezdu přišli dva pánové, kteří zcela naplňovali představu toho zlého a hodného StBáka. Nikam jsem neodjel. Ani jsem si nemohl z autobusu vzít zpět své věci, a tak odjela jen moje veškerá bagáž včetně těch mnoha zavařených sklenic s masem a dalšími dobrůtkami, které tak dlouho do noci připravovala Věrka, jedna z účastnic zájezdu. Pro mne nastala prostá a jednoduchá realita. Hranice naší republiky se stala hranicí mých snů. Nemohl jsem už ani do Schmilky, pár kilometrů za hranice. Já však příliš netruchlil. I ta naše zemička je krásná a já cestoval po ní. A nakonec i ti samí komunisté si na sklonku roku 1989 zacinkali klíčema, čímž se zcela přerodili v bojovníky za demokracii, a vrátili mi už tehdy ten jediný pas, platný do všech zemí. Mohl jsem vyjet do zahraničí. Mohl jsem se vydat na cesty.

Ani nevím, kam bych měl ty své cesty zařadit. Nebyly turistické. Nebyly cestami po kempech, po hotelích a penzionech za povyražením, zábavou či lenošením. Nebyly ani tak cestami po muzeích a památkách za hlubším poznáním, poznáním lidí a jejich zvyků, i když o jistý vhled jsem se pokoušel. Nebyly prvotně zaměřeny na sbírání všech možných podkladů pro budoucí přednášky, publikace a mediální výstupy.

Byly mnohdy motivované mým egem projít krajinou co nejdál a co nejrychleji. Byly ve skupině, ale i samotářské s cílenou snahou dostat se do míst, kde člověk nepotká člověka a kde nemusíte někoho poslouchat a odpovídat. Můžete si povídat jen sám se sebou a třeba se i dozvědět něco o sobě.

Cestoval jsem mnohdy do míst, kde si můžete představovat (a i to tak bylo), že jste na desítky a stovky kilometrů úplně sám a vše je možné. Na mých cestách bylo skutečně možné vše, třeba i pojídat brusinky na barvami zářící sibiřské loučce a nevšímat si medvěda, co 100 m od vás dělá totéž. A nebo zase jinde do něj téměř nabourat s koloběžkou a pak ho nemoudře nahánět v roští kvůli vyfocení. V zimě bylo možné slyšet praskání stromů a plně pochopit význam slov třeskutý mráz a šepot hvězd, kdy mráz padá k minus 50 °C. To tajemné šustění, když výpary tvého dechu okamžitě zamrznou. A také pod hvězdami, tam v létě na Pamiru u krásné říčky, bylo možné chodit dočista nahý a křičet na celý vesmír:

„Já jsem tak šťastný!“

Jeden můj známý řekl, že mé cesty jsou nezodpovědné, ujeté a potrhlé a že nejsem schopen věci domýšlet. Nechápal, proč například jedu na Sibiř s koloběžkou a proč chodím sám. Docela mě potěšil. Já chtěl být potrhlý a ujetý. Tu potrhlost a ujetost jsem si plnil na svých dovolených. Třeba zrovna s tou koloběžkou v tundře, kdy jsem se během pochodu snažil z hlavy násobit dvouciferná čísla. Jen tak. Abych zkrátil kilometry a urychlil čas.

Kdosi chytřejší řekl:

„Připadá ti život šedý a mdlý?
Neobviňuj ho.
Obviňuj sebe.
Změň ho.
Odejdi do lesů.“

Na svých cestách jsem se, samozřejmě s výjímkou přiblížení se do dané destinace, řídil zásadou, že pohybovat se budu především vlastní silou. Bylo mi dost přes 50 a později i přes 60 let, a tak jsem hledal vhodné prostředky, které mi pomohou v pohybu krajinou. Už jsem neměl sílu na to, nosit na zádech 40 kg. A tak to byly cesty na sněžnicích či lyžích se saněmi za sebou, které mi milostivě vezly mé živobytí. Na raftu s pádlem v ruce po divoké řece, která nás nejen nesla krajinou, ale i poskytovala obživu. Tři cesty jsem vykonal s koloběžkou. Jednu horami Pamiru a další dvě cesty po Dálném východu od oceánu k oceánu.

Mé cesty byly mnohdy vyčerpávající a mnohdy i mě ohrožující, kdy tělo únavou a vyčerpáním protestovalo, kdy i krajina se vzpouzela a kladla různé nástrahy. Kladla mi pod nohy tenký led, který se pode mnou bořil. Vypouštěla na mě vítr zvaný purga s úmyslem, abych nedokázal postavit stan a musel přespat ve sněhové díře pod vrbičkou. Jindy mě zase purga obklopovala bílou tmou a zkoušela, zda rozeznám, kde je zem a kde obloha. A byl i okamžik, kdy mě v horách chtěla krajina ze sebe shodit a odevzdat gravitaci.

Zažil jsem i okamžiky veselé. Tak, jak to v Rusku bývá - oparem vodky obestřené. Pokud by mělo být pro někoho mé vyprávění inspirací, nechť je. Pokud by se vám nějaký můj zvolený prostředek zdál podivný, můžete mít i pravdu. Skutečně, zvolit si pro putování sibiřskou lesotundrou a nebo po ledu a sněhu zimniku koloběžku, nemusí vypadat příčetně. Já ji použil v té své potrhlosti a ve své neskromné touze být v něčem první na světě. A to jsem na Kolymě byl. Vlastně i s tou tříkolkou na Pamiru.

Tak to vše vám chci vyprávět. A bude-li někdo se mnou společně prožívat ten můj příběh, budu rád. Však je již na čase. Na to vyprávění. Můj černý vous totiž již zbělal, ale kdyby se mi stal zázrak, můj vous opět zčernal a můj úrazem nepříliš pevný krok se stal opět pevným, vydal bych se znovu na cesty. Znovu se vším živobytím v ranci a po svých do světa. A zase na milovanou Sibiř.

Tak jak tedy začít?

Snad Bajkalem 1990, ne?

BAJKAL

1990

1. Bajkal z ohně zrozený

Jezero Bajkal je fenomén. Je to rodící se oceán, jeho břehy se rozestupují a bude-li na Zemi za nějakých 40 či 50 milionů let ještě život, tak se toho oceánu třeba dočká. Jezero leží v bezedné kamenné míse, obklopené horami. Ze severozápadu Přímořským a Bajkalským hřbetem, z jihovýchodu Barguzinským hřbetem a Chamar-Dabanem. Připočteme-li mocné sedimenty na dně, tak bajkalská prohlubeň je nejhlubší na celé Zemi. Svými kořeny se zakusuje do zemského pláště až 9 kilometry. V jezeře je 24 000 km^3 vody. Obávám se však, že údaj je nepřesný. Určitě v tom čísle není zakalkulováno to, že jsem byl na Bajkale celkem 3x a něco vody spotřeboval.

BAJKAL

Délka - 650 km.
V zimě dvě krajní čtvrtiny pod sněhem,
vnitřní polovina téměř bez sněhu.

Šířka - od 40 km do 80 km,
největší jižně od poloostrova Uškanyj,
hloubka 1642 m,
to je více než 27 rozhleden Petřín na sobě.

Objem - 19 % světových zásob sladké vody.
Vtéká do něj 336 řek a říček.
Odtéká jediná řeka - řeka Angara.

Zamrzání, rozmrzání - zhruba od ledna do května.
Na severu dříve a později.
Tloušťka ledu i přes 1 m.
Pozor však na trhliny.

Stáří - 25 až 30 milionů let.
Jezero nestárne.
Je stále čilé.
Častá zemětřesení
a i propady břehů a dna.
Ročně se jezero rozšíří o 3 cm.

Délka naší cesty - 50 km autem,
se saněmi 70 km tajgou,
170 km po jezeře

O Bajkale existuje mnoho a mnoho krásných bájí a legend. Zde je jedna z nich:

Bajkal z ohně zrozený

V tom lese bylo mnoho ptáků a zvířat. Mezi ptáky vyčníval jeden, byl velký jako jeseter. Jeho křídla byla tak silná a veliká, že když se dotkl skály, skála se rozletěla. A když letěl, vycházely z něj tak mocné plameny, že lovci padali mrtví.

Pak se mezi lidmi narodil muž. Rostl mílovými kroky a zanedlouho se nebál žádné síly. A lidé ho žádali, aby šel a zabil onoho ohnivého ptáka. Muž udělal luk ze sta stromů, vysekal šípy ze dvou set stromů a vydal se na lov.

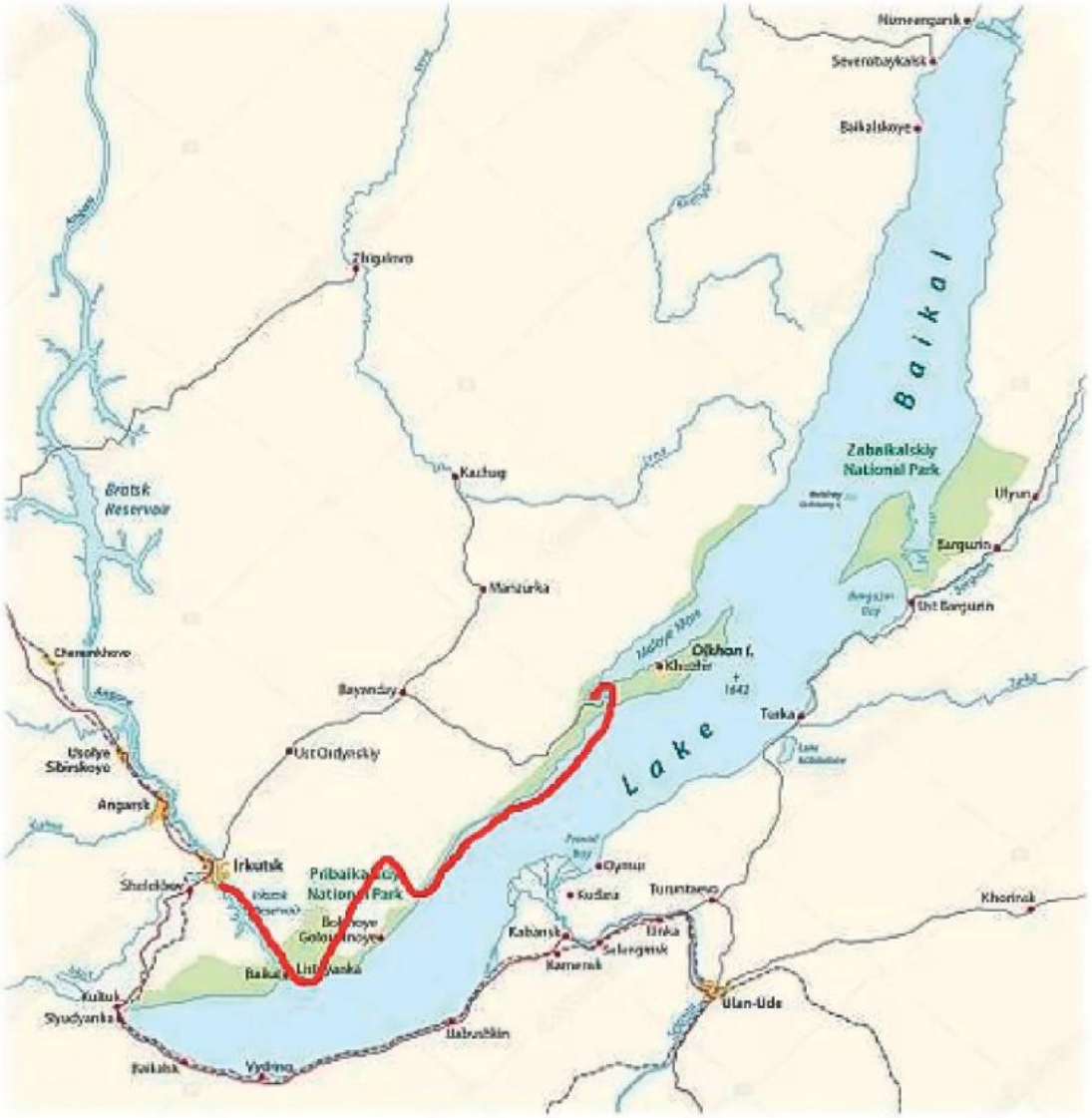
Brzy se celá zem otřásla a ten pták padl z dobře mířené střely a oheň vytryskl. Zem i tajga hořela, sloupce vody prorážely plameny a lidé křičeli:

„Bai Gal, Bai Gal! Ohni ustaň!“

A oheň ustal a toto místo se stalo mořem. Zrodil se Bajkal.

Burjatská báje

A další legenda říká, že budete-li někdy na Bajkale, tak si dejte pozor na Ďáblův trychtýř. Dle burjatské legendy se čas od času poblíž ostrova Olchon otevírá bezedná propast - vstup do podsvětí. Vytvoří se vír, který hrozí pohltit vše v blízkém okolí. A z toho víru se ozývají děsivé zvuky, připomínající sténání a křik obyvatel podsvětí. Dokonce jsem četl, že v Rusku jistý vědec jménem Sergej Rostovcev, badatel v oblasti abnormálních zón, tvrdí, že pod bajkalským jezerem je základna záhadných tvorů a Ďáblova propast vzniká otevřením stavidel na dně. Dosud však dle něj není jasné, proč ti tvorové jezero vypouští. Zda z důvodu regulace hladiny nebo kvůli uspokojení svých potřeb. Výzkum pokračuje. Nejsem si však jistý, že Rostovcev je seriózní vědec a tak doporučuji jeho závěry brát s rezervou. … Prostě mu vůbec nevěřte!

2. Jak to všechno začalo a pak „nikam nejedem!“

Někdy, ne dlouho po revoluci, jsem dostal od Petra Hanzlíka a Martina Kyncla nabídku zúčastnit se expedice na Bajkal se psím spřežením. Petr byl před mnoha lety tou hlavní osobou u zrodu nového plemene „Českého horského psa“. Záměrem bylo vyšlechtit všestranně využitelného psa mimo jiné i jako psa tažného. V roce 1989 se uskutečnila výprava na Polární Ural s cílem otestovat nové plemeno v drsných zimních podmínkách. Rok poté Petr s Martinem za pomoci dalších zorganizovali další expedici na Bajkal a opět s cílem pokračovat v testování ČHP a snad i s cílem ověřit možnosti

komerčního turistického využití ve spolupráci s lidmi na Bajkale.
Připravila se akce, kde se u jedné smečky na jezeře měly vystřídat v třítýdenních turnusech dohromady čtyři týmy, a já dostal nabídku na účast v prvním turnusu, po které jsem chňapl jak vyhladovělý pes po kosti.
Původním plánem našeho prvního turnusu bylo dopravit se k jezeru do míst, kde Angara opouští jezero a odtud pokračovat po ledu až k Olchonu, kde nás měla vystřídat další posádka. Okolnosti však prohovořily jinak. Proto ta červená linka tajgou.

Nebývá zvykem chystat se k odletu na expedici a křičet:

„Nikam nejedem!“

Mohlo by to u nezasvěcených vyvolávat dojem, že ti, co chtějí někam odcestovat, vlastně neví, zda chtějí, nebo nechtějí. Ale my věděli, že chceme. Chtěli jsme odletět do Ruska. Ten výkřik zazněl před vládním salónkem na letišti Ruzyň a zazněl od Martina.

Zrovna nám navezli přepravní bedny pro naše psíky. Byly to krásné, poctivé bedny s plechovým dnem, které nechal Petr vyrobit přesně dle pokynů ČSA. Bedny radost pohledět. A tam před tím salónkem zřízenec ČSA sdělil Martinovi, že se do letadla TU 154 ty naše bedny nevejdou. Na výšku. No a v ten moment se Martin dopustil toho matoucího výkřiku. Situace se nakonec vyřešila tak, že pejsci letěli naležato a ty krásné bedny s plechovým dnem na výkaly rázem změnily orientaci a psíci močili hezky do letadla. Odletěli jsme kompletní do Moskvy a hodná letuška nám odklopila poklop v podlaze, abychom mohli zkontrolovat psíky. Z Moskvy dál jsme však už pokračovali bez Martina. Vyšší moc zřejmě usoudila, že když chlap něco řekne, tak se to také má plnit. Ale o tom později.

Petr dal dokupy spřežení od několika chovatelů. Šest čechohoráků a jednoho malamuta. Šest psů a jednu fenu Athi. Co pes, to jiný charakter, jiná osobnost. Nejradši jsem měl Athi. Jednak to byla holka a druhak mi při krmení vždy olízla ruku. Malamuta jménem Argo jsem chtěl mít také rád, ale byl jiného názoru. Ruce ani nohy mi neolizoval, ale prokousával. Cyril byl vykuk. Zpočátku pojal cestu na jezeře jako vyhlídkovou jízdu krajinou. Ležel na břiše a nechal se vláčet po ledu. Ale možná jsem mu křivdil. Možná měl na tom tenkém a praskajícím ledu jen velký strach, větší než všichni ostatní. Ben byl jeho soused na úvazu. Nelíbilo se mu, že se Cyril válí a on musí makat za něj a občas skočil k němu a domlouval mu a my to celé pak muse-

Dalibor, Martin a Petr - 2., 4. a 5. zleva stojící + členové dalších posádek, co přišli po nás

li rozmotávat. Místo vedle Athi bylo plánováno pro Civika. Gak byl s Argem vzadu hned před saněmi jako dva největší tahouni. Vůdcem smečky byl Petrův černobílý Leif, nesoucí jméno otce prvního vrhu štěňat ČHP, psa dovezeného z kanadské Athabascy. Měl těžkou úlohu. Vést smečku ve složitém terénu, udržet přímou linii v tom obřím ledovém prostoru a také zjednávat pořádek ve smečce.

Zažili jsme s psíky mnoho příhod - radostných, neradostných i bolestných. V Moskvě na letišti Demoděvovo jsme strávili noc. Já chodil venčit psy na letištní plochu. V blízkosti jezdily různé vozíky a psi se houfně vyprazdňovali.
Co také mohli, chudinky, dělat jiného. Nebyla jiná možnost. Kupodivu mě nikdo nezarazil. A já ta hovínka sbíral do pytlíků a kdo krmí sušinou, tak ví, jaké to jsou hromady. Jeden pytlík se protrhl a já se v tom vymáchal. No uznejte, stát ve čtyři ráno na letišti a v minus 15 °C. pozorovat stoupající světélka letadel, umatlaný od psích lejn. Nádhera! Kde to dnes zažijete!

V pauzách mezi venčením jsem pospával na gumovém pásu dopravníku. Ráno jsme se chystali k naložení té hory beden, psů a báglů do letadla. Zřízenec nám sdělil, že je nutno doplatit 1 030 rublů za nadváhu. Díky

„Jsou moc vysoký! Nikam nejedem!“

zmatkům na straně našeho moskevského partnera. Měli jsme jen 630 rublů a vypadalo to, že nás skutečně nenaloží. Podotýkám, že tehdy byl rubl za 10 Kč. Nakonec jsme odletěli jen já s Petrem a psíky. Martin zůstal v Moskvě tak trochu jako rukojmí s tím, že až sežene chybějící peníze, tak přiletí za námi. A já se z již rolujícího letadla díval na Martina. Smutně stál na letištní ploše a já si říkal, že když chlap řekne, že ne, že nikam nejede, tak by na tom, sakra, nemusel až tak lpět. Martin však prokázal, že je chlapák. Peníze sehnal a přiletěl za námi do Irkutska o pár dnů později.

3. Irkutsk a také, jak se nám Athi zamilovala

V Irkutsku jsme spali v chatě daleko od centra na okraji města. Byla to chata našeho ruského partnera - irkutského turistického klubu Vítěz. Klub vytvořila skupina mladých lidí, kteří sdružili vlastní prostředky a jali se podnikat. Dostali i příspěvek od města a mládežnické organizace. Snažili se turistům nabízet služby a šili i bundy a spacáky na prodej. Nemohl jsem se však zbavit dojmu, že k těm službám jim chybí kvalitnější zázemí a i jistá dávka profesionality. Byl však rok 1990